

Toelichting bij het programma van 11 februari 2024, Concertgebouw

Het concertprogramma op 11 februari telt vier werken, allen gemaakt door componisten uit de barokperiode (ca. 1600 tot 1750). Veel van de bekendste klassieke werken komen uit de barokperiode. In de top tien van de Klassieke Top 400 zijn zeven werken afkomstig uit deze periode. Op nr. 1 staat stevast de Matthäus Passion van Johann Sebastian Bach. Het Stabat Mater van Pergolesi staat met stip op nr. 7. Johann Sebastian Bach vormt samen Antonio Vivaldi en Georg Friedrich Händel het bekendste drietal componisten uit de barok. Veel mensen kennen Vivaldi's Vier Jaargetijden en wie niet bekend is met Händel kent zijn werk misschien toch via de tune van de Champions League. Ook Pergolesi en Albinoni behoren tot de bekendere componisten uit de barokperiode. Veel instrumentale barokwerken zijn herkenbaar doordat het een wat sneller eerste deel heeft, een rustiger tweede deel en een weer wat sneller derde deel. Ook de meeste liedjes van The Beatles zijn op deze manier opgebouwd.

Informatie per componist en per werk

Giovanni Battista Pergolesi

Giovanni Battista Pergolesi werd geboren in Jesi (regio Marche) op 4 maart 1710. Zijn vader (een schoenmaker) was daarnaar verhuisd vanuit Pergola. De achternaam 'Pergolesi' is een samentrekking van deze twee steden. Behalve componist was hij ook violist en organist. Hij was één van de vooraanstaande componisten van de opera buffa (de komische opera), waarvan La Serva Padrona (De meid de baas) de bekendste is. Pergolesi stierf in 1736 op slechts 26-jarige leeftijd.

Tomaso Albinoni

Tomaso Albinoni werd geboren op 8 juni 1671 in Venetië en stierf daar ook op 17 januari 1751. Hij heeft zang en viool gestudeerd, maar heeft het componeren zichzelf eigen gemaakt. Hij wilde graag werken bij een kerk, maar dat mislukte. Omdat hij uit een rijke handelsfamilie kwam, kon hij via de toelage van zijn ouders zich geheel aan de muziek wijden. Hij heeft veel gecomponeerd (o.a. 99 opera's en 55 concerto's). Bach was een groot bewonderaar van Albinoni en heeft enkele composities bewerkt. Zeer fraai en beroemd zijn Albinoni's hobo- en vioolconcerten opus 9. Het prachtige hoboconcert op. 9 nr 2 wordt 11 februari a.s. uitgevoerd door meesterhoboïst Marcel Ponsele.

Antonio Vivaldi

Antonio Vivaldi werd geboren op 4 maart 1678 in Venetië en stierf op 28 juli 1741 te Wenen. In 1704 werd hij priester en vanwege zijn rode haar werd hij 'Il prete rosso' genoemd. Op een gegeven moment mocht hij niet meer de mis opdragen en werd hij vioolleraar in een meisjesweeshuis (het Pio Ospedale della Pietà) waarvoor hij veel van zijn religieuze werken, cantates en concerten schreef. Vivaldi schreef meer dan 500 concerten, 46 opera's en 73 sonates. In 1725 verschenen bij een Amsterdamse uitgever een reeks van vier vioolconcerto's onder de titel 'Le Quattro Stagione'. Het is nog steeds niet duidelijk of Vivaldi Amsterdam ooit heeft bezocht. Wel is bekend dat hij veel werken hier liet uitgeven en o.a. een compositie maakte ter gelegenheid van het eeuwfeest van de toenmalige Amsterdamse Schouwburg.

Informatie per werk (in volgorde van het concert)

Laetatus Sum

Dit is een prachtig maar wat minder bekend werk van Pergolesi. Het is een zogeheten Pelgrimspsalme. De pelgrims zongen dit lied als ze 'en route' waren. Het werk bestaat uit de volgende delen: Laetatus sum | Stantes erant | Jerusalem, quae aedificatur | Illuc enim | Quia illic | Rogate quae | Fiat pax | Propter fratres | Propter domum Domini (incl. Gloria en Amen).

Hoboconcert op. 9 nr 2

De meeste klassieke concertgangers vinden dat Albinoni de mooiste hoboconcerten heeft geschreven. En van die hoboconcerten is op. 9 nr. 2 één van de mooiste en bekendste. Op 11 februari wordt dit werk uitgevoerd door misschien wel de beste barokhoboïst van de wereld: Marcel Ponsele. Ook dit hoboconcert

volgt weer het snelle(re) begin, een wat langzaam middendeel en een sneller laatste deel: Allegro e non presto | Adagio | Allegro

Nisi Dominus

Nisi Dominus is, net als het eerdere Laetatus Sum, een pelgrimspsalme. Vivaldi heeft voor dit werk veel uit de kast gehaald: het is zijn meest artistieke en ambitieuze toonzetting voor solostem, in dit geval een countertenor (falsetstem). De verschillende deeltjes zijn allemaal geheel anders van aard, met voor velen één van de mooiste onderdelen 'Cum Dederit'. Als je goed luistert, hoor je bij sommige onderdelen dat dit dezelfde componist is als De Vier Jaargetijden. Het werk bestaat uit de volgende delen:

Nisi Dominus | Vanum est vobis | Surgite | Cum dederit | Sicut sagittae | Beatus vir | Gloria | Sicut erat in principio | Amen

Stabat Mater

Stabat Mater is het slotwerk van het programma. Dit werk gaat over een moeder die haar kind ziet sterven, in dit geval Maria die haar zoon Jezus aan het kruis ziet hangen. De tekst is aangrijpend, maar biedt ook troost bij zo'n verschrikkelijke gebeurtenis. Er zijn meer dan 300 Stabat Maters gecomponeerd, maar voor velen is dit Stabat Mater van Pergolesi het mooiste. Ook Johann Sebastian Bach was onder de indruk en heeft op de muziek van Pergolesi een Duitse tekst gezet van psalm 51. Ook dit werk Tilge Höchster meine Sünden wordt geregeld uitgevoerd.

Het Stabat Mater bestaat uit de volgende delen: Stabat Mater | Cuius animam gementem | O quam tristis | Quae moerebat et dolebat | Quis est homo | Vidit suum dulcem Natum | Eia Mater | Fac ut ardeat cor meum | Sancta Mater | Fac ut portem | Inflammatus et accensus | Quando corpus.